

ULUSLARARASI SOSYALİST HAREKET

Uluslararası sosyalist hareket, tarihin en derin bunalımlarından birini yaşamaktadır. Sosyalist sistem içinde 1960'lı yıllarda belirginlik kazanan ideolojik ayrılıklar derinleşerek sistemin ideolojik ve politik olarak parçalanmasını beraberinde getirdi. Bu paralanma, komünist hareketlerin enternasyonalist birlik ve dayanışmasının parçalanmasının da ötesinde, bu hareketleri politik/askeri düzeyde bile bir çatışma noktasına getiren derin bir ideolojik-politik parçalanma şeklinde gelişmektedir. Sosyalist sistem içindeki bu bölünme ve parçalanmayla birlikte, anti-Marksist revizyonist sapmaların egemen olması, bunalım sürecinin alabildiğine derinleşmesinde ve bunalımın ağırlaşmasında önemli bir rol oynadı.

İdeolojik-politik düzeydeki tahribatlarla beslenen ve yaşanan bunalımı, bütün yönleri ve nedenleriyle birlikte incelemek, bunalımın ana etkenlerini belirlemek, çıkış yollarını göstermek, Marksist-Leninist hareketlerin önünde duran temel görevlerden biridir. Bu görev, ancak, devrimci özü boşaltılarak burjuva liberalizmi düzeyine indirgenmek istenen Marksist dünya görüşünün bilimsel savunusuna dayanan bir ideolojik mücadele ile, Marksist öğretiyeye yöneltmiş tüm revizyonist çarpıtmaları etkisiz kılarak yerine getirilebilir. Böylesi bir çaba, ülke özgülündeki sapmalara karşı olduğu kadar, bunların uluslararası dayanaklarıyla da bir ideolojik hesaplaşmayı gerektirir.

Uluslararası sosyalist hareketin yaşanan bunalımının önemli nedenlerinden biri, revizyonist-milliyetçi sapmaların sosyalist hareketlerin en başta ideolojik-politik bünyelerinde yol açtığı derin tahribatlardır.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecine giren sosyalist ülkelerde, iktidarlara revizyonist politikaların egemen olması, sosyalist topluma geçiş sürecinin ve de devrimin sürekliliğinin kesintiye uğramasına yol açmıştır. Devrimci dönüşüm sürecinin bu şekilde kesintiye uğraması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Devrimlerin büyük çoğunluğunun benzer bir durumla karşılaşması, geçiş döneminde devrimci dönüşümleri sakatlayan önemli etkenlerin varlığına işaretir.

Devrimin nihai hedefi, sınıfların ve sömürünün yok edildiği, herkesin yetenekleri çerçevesinde üretime katılıp, ihtiyacı kadar pay aldığı, gerçek anlamda demokratik bir yaşam tarzının egemen olduğu bir toplumsal sistemin yaratılmasıdır. Ne var ki, bu sosyalist toplum hedefine yönelmesi gereken bugünün "sosyalist" siyasal iktidarları, bu temel amaca sırtlarını dönerek, kapitalist topluma özgü ilişkileri canlandırmaya ve devrimci kazanından içten bozarak yok etmeye yönelmişlerdir. Bu yönelimin bir sonucu olarak, bugünkü "sosyalizm"ler, gerçek anlamda sosyalist toplum olma özelliklerinden giderek uzaklaşmaktadırlar. Kapitalizme özgü ilişkileri canlandırılması sonucu, giderek kapitalist sistemin bunalım girdabına giren bu ülkeler, izlenen mevcut politikaları itibarıyla Marksist-Leninist dünya görüşünden köklü şekilde uzaklaşmış bulunuyorlar. Ancak, bu gerçekliğe rağmen, sağdan ve soldan bütün Marksizm düşmanlarında, Marksizm'le ilişkisi kalmamış bu "sosyalizm"lerin siyasal kimliğinde Marksizm'i mahkûm etme gayretleri hayli yoğunlaşmış bulunuyor.

Oysaki, var olan sosyalist modellere bakıldığında, bu modellerde, toplumsal ilişkiler bütünlüğünde bürokrasiyle, sürekli ordu ve polis gücüyle kurumlaşan siyasal erkin, devrimin gerçek sahibi ve güvencesi olması gereken proleter kitlelerin denetimi altında olmayıp, bu kitlelere alabildiğine yabancılaştığı ve emekçi kitleler üzerinde yeni bir

egemenlik aygıtına dönüştüğü görülecektir. Böylesi bir toplumsal sistemin, Marksist-Leninist öğretide tanımlanan sosyalist toplumsal ilişkiler sistemiyle bir alakası yoktur. Devrimi gerçekleştiren emekçi halk kitlelerinin toplum yönetiminde doğrudan örgütlülükleri aracılığıyla söz ve karar sahibi olamadığı, proleter siyasal egemenliğin ve de demokrasinin kurumlaşmasının temel işlevinin örgütlü proleter kitlelerin inisiyatifinde gerçekleşmediği ve dolayısıyla da bürokrasinin egemenliği altındaki toplumsal sistemlere sosyalist toplum demek mümkün değildir.

Bu nedenle, bugün uluslararası sosyalist harekette yaşanan kargaşa ve bunalımın önemli kaynaklarından biri var olan “sosyalizm”lerdir. Bu “sosyalizm”lerin uluslararası proleter hareketlerin bünyesinde yarattığı tahribat ve düş kırıklığı, bunalımın en önemli etkenidir. Bu olumsuz “sosyalizm”lerin, dünya çapında yükselen devrimci coşkuya olumsuz bir etkide bulunduğu ve burjuva güçlere boyun eğme eğilimlerinin güçlenmesine hizmet etmesi yanında; emperyalist güçlerin karşı-devrimci propagandalarına da önemli bir malzeme teşkil ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle, emperyalist-kapitalist dünya gericiliğinin, dünya halklarına karşı ideolojik-politik-askeri vb. her alanda saldırganlığının dolu dizgin sürmekte olduğu bugünkü koşullarda, bu revizyonistçe hizmetin özel bir anlamı olmaktadır.

Mevcut “sosyalizm”lerin, emperyalist-kapitalist sistem karşısında, güçlü ve emekçi kitlelerce arzu edilen bir sosyalist toplumsal sistem alternatifi niteliğini taşıyamaması, alternatif sosyalist sistem adına ortaya çıkan “sosyalizm”lerin, dünya halkları açısından uğruna mücadele edilecek somut bir örnek özelliğinde olamamasının yarattığı bugünkü bunalım koşullarında Sol’dan Sağ’a doğru kayış, gözlenen somut bir olgu olmaktadır. Bu Sağ’a kayışa, aynı zamanda, Marksist-Leninist dünya görüşüne yönelik sistemli bir ideolojik saldırı eşlik etmektedir. Marksizm’in devrimci içeriğini tümüyle yok etmek, onda burjuvazi için tehlikeli ve kabul edilemez ne varsa ayıklamak, onu zararsız bir öğreti haline getirmek, tüm revizyonist-reformist- anarşist sapmaların ortak eksenini oluşturmaktadır.

Bugün ülkemizde de Sol’da ciddi bir ideolojik-politik kargaşa hüküm sürmektedir. İdeolojik-teorik düzeydeki belirsizlikler, dönemsel/güncel politikalarda bir türlü aşılamayan tıkanmalar, yenilgi döneminin yılgınlığı ile de beslenince emekçi kitleleri saran umutsuzluk sisini alabildiğine yoğunlaştırmaktadır. 12 Eylül yenilgisinin getirdiği, yılgınlık, bezginlik yüklü ortamında, devrimci hareketlerin örgütsüzleştirilmesinin yarattığı dağınıklığın devam ediyor olması; aynı şekilde, yenilginin derin etkilerinin toplumun çeşitli kesimleri üzerinde devam ediyor olması, ideolojik-politik düzeyde kafa karışıklığı, perspektif yokluğunun devrimci kadrolara egemen hale gelmesi gibi ülkemiz özgülünden kaynaklanan nedenler yanında uluslararası konjonktürün de katkısıyla ülkemizde de bugün, Sol’dan Sağ’a doğru büyük bir savruluşun yaşandığı görülmektedir. Buna yakın tarihimizin en büyük savruluşu denebilir. Bu savruluşun, ağırlıklı sol siyasal çevrelerde ortaya çıktığı gözlenmektedir. Tarihsel görevler, bu somut olgular karşısında bütün ağırlığı ile ortaya çıkmaktadır. 12 Eylül açık askeri faşist darbesi sonucu ortaya çıkan halk hareketinin yenilgisiyle birlikte, gözlenen Sağ’a savruluşta çok yönlü etkenlerin derece derece rol oynadığı muhakkaktır. Bu husus başlı başına bir çalışmayı gerektirecek kadar kapsamlı ve önemlidir. Ancak burada bir belirleme yapacak olursak; ülkemizdeki ideolojik-politik kaosun ve tıkanıklığın aşılamaması, yenilgi sürecinden bir türlü çıkılamaması, yenilgi ile birlikte içine girilen bunalımın ağırlığını koruyarak devam ediyor olması gibi sonuçların ortaya çıkışında; dünya ölçeğinde revizyonist egemenliğin tahribatlarının önemli rol oynadığı Sağ’a kayış süreci üzerine, ülkemizde 12 Eylül yenilgi sürecinin oturmasının önemli rolü olmuştur. Bu çakışma, özellikle geçmiş dönemde siyasallaşan sol kesimlerdeki kadrolar üzerinde çok daha etkili sonuçlara yol açmıştır.

Dünya konjonktüründe, uluslararası proleter hareketlerin bünyesindeki ideolojik-politik oluşumlar ile ülkemizdeki siyasal oluşumlar arasında oluşan yakın bağ ve etkilenmeler her dönem etkili olmuştur. Bu etkilenmenin en somut örnekleri 1970'li yıllarda yaşandı. Sosyalist sistem içinde, 1960'lı yıllarda tartışılmaya başlanan ideolojik ayrılıklar, 1970'li yıllara geçildiğinde, sistem içinde bir parçalanma ve keskin bir kutuplaşmaya yol açtı. Bu ideolojik ve politik kamplaşma ve kutuplaşma ülkemizde de etkisini göstermekte gecikmedi. Denebilir ki, 1971 yenilgisinden sonra, Özellikle 70'li yılların ortalarına doğru yaşanan, sol hareketlerin ayrışması ve yeniden saflaşması sürecinde, Çin-Sovyet kutuplaşmasına karşı tavır alış sorunu, siyasal hareketlerin oluşumunda önemli etkenlerden biri durumundaydı. O dönem, Çin-Sovyet kavlaşmasının ürünü olan ideolojik tartışmalar döneme damgasını basan tartışmalar oldu. Devrimci Hareketimiz, kitleler içinde etkinlik kurmaya çalışan bu sapmalara karşı, ideolojik mücadeleye özel bir ağırlık verdi.

O günkü tartışmalar kapsamında, Devrimci Hareket Çin-Sovyet kutuplaşmasının, doğru ile yanlışın kutuplaşması değil, özünde revizyonist-milliyetçi çizgilerin bir kutuplaşması, iki yanlışın kutuplaşması olduğu gerçeğini vurgulayarak, enternasyonalizm adına sapmalardan birinin kuyruğuna takılmanın devrimci tutum olamayacağını vurgulayarak alınması gereken en doğru tavrı aldı. Marksizm'in-Leninizm'in inkarına dayanan bu sapmalara karşı, devrimci dünya görüşünün unutturulmaya çalışılan görüşlerine dayanarak mücadele etmeyi küçümsenemez bir görev olarak kavradı.

Bilindiği gibi, dünya sosyalist hareketleri saflarında ortaya çıkan ideolojik ayrılıklara karşı alınacak tavır ile ülke özgülünde, yaşanan sınıflar mücadelesinde alınacak politik tavırlarla doğrudan bir bağ olacaktır.

Uluslararası düzeyde ortaya çıkan sapmalardan herhangi birinin güdümünde olan bir siyasal hareketin sınıf mücadelesinde doğru devrimci politikalarla yer alması düşünülemez. Ülke devriminin sorunlarına doğru ve bütünlüklü bir yaklaşımın ön şartlarından biri dünya çapındaki gelişmeleri doğru kavramaktır.

Bu bağlamda, devrimci hareketimiz, Çin ve Sovyet kaynaklı sapmalara karşı önemli ideolojik barikat oluşturarak bu çizgilerin ideolojik etkinliklerini kırmada belli bir misyonu yerine getirdi. Sovyet revizyonizminden kaynaklanan "ileri demokrasi", "toplumsal ilerleme", "barışçıl geçiş" gibi tezlerin teorik arka planında yer alan "kapitalizmi ekonomik yarışta yenme" teorisinin, özünde, dünya halklarının mücadelesini Sovyet ekonomisinin güçlendirilmesine tabi kılan bencil çıkarlara dayandığını ortaya koydu. Kapitalizmden sosyalizme geçişin dünya halklarının doğrudan mücadelelerinin bir ürünü olarak değil, Sovyet ekonomisinin üstünlüğünün pekiştirilmesiyle, ekonomik yarış sürecinde gerçekleştirilebileceğini öne süren Sovyet revizyonizmi kendi ülke çıkarlarını korumak adına yapıyordu bunu. Yine aynı şekilde ulusal çıkar üzerinde temellenen ve "sosyal emperyalizm", "uç dünya teorisi" gibi tezlerde ifadesini bulan ÇKP'nin anti-Marksist görüşleri de eleştirilerek bu sapmaların dar-milliyetçi karakteri o dönemin tartışmalarında ortaya kondu.

Bu revizyonist milliyetçi çizgilere karşı yürütülen ideolojik mücadelenin ana konularından biri, geçiş dönemi ve geriye dönüş sorunu idi. Her dönem güncelliğini koruyan bu tartışma, bugün de bütün ağırlığıyla yine gündemdedir. Günümüzdeki konuya ilişkin tartışmalar, Çin-

Sovyet görüşleri üzerindeki polemiklerin de ötesinde, bunları da içerecek şekilde çok daha kapsamlı bir muhteva kazanmış bulunuyor. Bugün, ülkemizde de önemli bir yandaş kesimi oluşan, Avrupa komünizmi kapsamındaki hareketlerin konuya ilişkin yaklaşımları ve tezleri üzerinde yükselen tartışmalar ön plana geçmiştir.

1970'li yıllar boyunca, ülkemizde yoğun bir şekil süren ideolojik tartışmalarda, Avrupa komünizminin yandaşları dikkate değer bir ideolojik etki yaratamadılar. Bu durum doğal olarak bu görüşlerin pek fazla muhatap alınmamasına yol açtı. Dolayısıyla devrimci kitleler bu çevrenin görüşleriyle yeterli bir şekilde tanışma imkanı bulamadı. Bu bakımdan, ÇKP ve SBKP kaynaklı hatalı görüşlere karşı belli bir ideolojik bağıışıklık kazanan devrimci kitleler, Avrupa komünizmi patentli burjuva liberal-reformist tezlere karşı bağıışıklığı, ister istemez istenen düzeyde oluşturamadı.

Bu son derece sağ görüşlerin, bir dönem Avrupa zemininin sunduğu avantajlardan da yararlanarak hareketimizin saflarında etkili olmasında bu yetersiz bağıışıklığın önemli bir rolü olduğu yadsınamaz.

Uluslararası revizyonist cenderenin Avrupa komünizmi kanadı 1980'lere gelinceye dek ülkemizde yeterince temsil edilememesi, bu ideolojiye yatkın çevrelerin belli bir ideolojik çaba içinde olmadıkları anlamına gelmez. O dönem sınırlı kalan, sol çevrelerde önemli bir etki yaratamayan bu çizgi, bugün 12 Eylül yenilgisinin yarattığı olağanüstü koşullardan da yararlanarak toplumsal arenada ideolojik etkinlik kurma çabasındadır.

Kuşkusuz ki, devrimci dünya görüşünün yönlendiriciliğinde, dünya proleter hareketinin kesin zaferine giden yol, emperyalist-kapitalist güçlere karşı olduğu kadar, proletarya hareketlerini bunalıma sürükleyen, onun mücadelesini burjuvazi lehine saptırmaya ve engellemeye çalışan bu üçlü revizyonist cendereyi ideolojik planda etkisiz hale getirmekten geçecektir. Bu da tek tek ülkelerde olduğu kadar, uluslararası düzeyde de bu sapmalara karşı etkili bir ideolojik mücadelenin mutlak gerekliliğini ortaya koyar. Bu ideolojik mücadele dün ülkemizde ÇKP ve SBKP'nin temsil ettiği ikileme karşı verildi. Bugün, ideolojik mücadelenin ağırlık noktası SBKP ile Avrupa komünizmi kaynaklı çizgilerde somutlaşan sapmalara yönelmek durumundadır.

Özellikle, var olan "sosyalizm"lerin, revizyonizmin, ideolojik kanallarında bürokratik bir yozlaşma sürece girmesi sonucu, kapitalizmden sosyalizme geçiş sorunları çerçevesinde çok yönlü tartışmaların gündeme gelişi kaçınılmazdı. Zira, yaşadığımız çağın önemli bir olgusu, bu çağın aynı zamanda kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olmasıdır. Yaşanan olumsuz deneylerin varlığı şartlarında, devrimci hareketler sadece siyasi iktidarın ele geçirilişinin strateji ve taktiği ile ilgilenmekle kendilerini sınırlandıramazlar. Siyasal iktidarın fethine ilişkin stratejik-taktik politikalar ile geçiş dönemine ilişkin perspektifler birbiriyle tam bir uygunluk içinde birlikte ve bugünden ortaya konmalıdır. Nihai amaç ile bu amaca giden yol ve yöntemler arasında bir uyum olmalıdır. Bu uyumun, iç bağlantıları kurulmuş bütünlüklü doğru devrimci politikalarda somutlaşması gereklidir.

Bilindiği gibi, geçiş dönemine ilişkin Marksist- Leninist perspektifler, ancak devlet, devrim, proletarya iktidarı gibi temel tezleriyle birlikte bir bütünlük içinde ele alınırsa bir anlam ifade eder. Bu tezler kopmaz bağlarla birbirine bağlıdır. Revizyonist-reformist sapmaların başlıca hedefi bu bütünlüktür. Marksist dünya görüşünün bütünlüğünü bozmak, bu tezleri çeşitli biçimde revize etmek ya da toptan yadsımak bu sapmaların başlıca yöntemi olmaktadır.

Marksizm'in geçiş dönemi ve geriye dönüş sorununa ilişkin devrimci tezleri bugün için de geçerliliğini korumaktadır. Bugünün somutunda bu tezlerin devrimci içeriklerinin doğru bir yorumuyla yerli yerine oturtulması, bütün saldırı ve çarpıtmalara karşı belirli bir netliğin sağlanması, Marksist hareketlerin önünde duran bir görevdir. Bu anlamda üzerinde çeşitli yönleriyle durulan geçiş döneme ilişkin bu tartışmaları, bir başka yönüne ağırlık vererek tekrar sürdürme gereği ortaya çıkmıştır. Bunun bir başka yönünün, bugün en çok üzerinde durulan, geçiş dönemde siyasal düzeyin belirleyiciliğine ilişkin tartışmalar olduğunu belirtmek gerekir.

Bugüne değin, özellikle ülkemizde, Marksist çevrelerde tartışılan geçiş dönemi sorunu, politik düzeyin belirleyiciliğinin ön kabulü noktasında ele alınıyordu. Tartışmalar, daha çok, belirleyici olarak kabul edilen siyasal iktidarın fethinin yol ve yöntemi ile, bu siyasal düzeyin geçiş dönemindeki rolüne ilişkin idi. Toplumsal dönüşümün ancak siyasal iktidarın ile gerçekleşebileceği genel kabul gören bin noktaydı. Siyasal iktidarın fethinin gerekliliği bazında süren tartışmalar en genel biçimiyle, iktidara "barışçıl" yoldan mı gelinmeli yoksa şiddete dayanmanın zorunluluğu mu? çerçevesinde sürüyordu. Oysa bugün, var olanın olumsuzluğunun siperi arkasına gizlenen ve devrim olgusunu tümenden yadsıyan düz-evrimci reformist akımlar toplumsal dönüşüm sorununda siyasal iktidarın rolünü yadsıyan tutumlarıyla tartışmaları bir başka noktaya kaydırmış bulunuyorlar. Ülkemizde de bu mantıktan kaynaklanan tartışmalar açık veya örtük olarak yapılmakta ve yaygınlaşmakta olduğundan bu sağ mantıkla uğraşmak, onun burjuva liberal özünü ortaya koymak gerekmektedir. Bu da açıktır ki, dün ÇKP-SBKP ikilemine ağırlıkla yönelen ideolojik mücadele bugün oluşmakta olan Avrupa komünizmi kaynaklı eğilimlere de ağırlıkla yönelmek durumundadır.

Zira günümüz koşullarında, ÇEP çizgisi Sol'da etkinliğini kaybetme noktasına gelmiştir, izlediği politikalarla... SBKP revizyonizmi de ciddi açmazlar ve tıkanmalar içinde etkinlik ve itibar kaybı sürecindedir.

Şöyle ki:

Çin'in kapitalizm doğrultusundaki hızlı evrimi, Marksizm'i açıkça yadsıyan tutumu nedeniyle, bu çizginin uluslararası düzeyde takipçiliğini yapmakta olan hareketlerde bile ÇKP'ye karşı daha mesafeli davranma şeklindeki uzaklaşmalara yol açtı. Dolayısıyla Sol'da bu çizgiye bağlanan umutlar hızla sönmektedir.

Gelinen noktada, ÇKP'nin siyasal çizgisi, Sol'da eski etkinlik konumunu hızla yitirdiği gibi, bun ötesinde, siyasal kimliğinin sol karakteri bile tartışma konusu olacak bir noktadadır.

ÇKP kaynaklı milliyetçi-sağ çizginin burjuva karakteri giderek belirginleşmektedir. Son tahlilde burjuvazinin sol içindeki bir uzantısı olan revizyonizmin son tahlile doğru evrimi ÇKP'nin kimliğinde en açık biçimiyle somutluk kazanmaktadır. Bu bakımdan, bu sapma uluslararası düzeyde olduğu kadar ülkemizde de proletarya hareketleri açısından tehlikeli olma özelliğini yitirmektedir.

Çin devrimi gibi dünyayı sarsan koca bir devrimin, izlenen milliyetçi-sağ politikalarla adım adım heba edilmesi, devrime ve de sosyalizme bağlanan umutları gölgelediği gibi yarı-feodal ve geri kapitalizm koşullarında gerçekleştirilen devrimlerin uzun ve karmaşık sorunları içeren bir geçiş dönemi boyunca kapsamlı bir mücadeleyi gerektiren ne denli zorluklarla, engellerle karşılaşılacağı gerçeğini de göstermektedir. Doğrudan karşı-devrimci girişimlere karşı olduğu kadar, revizyonizmin ideolojik kanallarına sokulmadan devrimin

sürekliliğinin korunması için güçlü ve inandırıcı politikaların oluşturulmasına duyular ihtiyacı, yaşanan tecrübeler yeterince ortaya koymuş bulunuyor.

Yine, aynı şekilde, yakın geçmişte revizyonizmin kutuplaşması içinde en tehlikelisi ve zararlısı olarak beliren SBKP revizyonizmi de bugün ciddi açmazlarla karşı karşıyadır.

Dünya halklarının sosyalizme ulaşmalarını bir bakıma “ekonomik yarış” teorileriyle Sovyet ekonomisinin kaderine tabi kılan ve böylece “ekonomizmin” en çıplak örneğini de ortaya koyan bu anlayış, hayatın şaşmaz gerçekliğinde duvara çarparak bir batağa gömülmüş bulunuyor. Sovyetlerin ekonomizm mantığına göre çürüyen ve can çekişen emperyalist-kapitalist sisteme alternatif olarak ortaya çıkan sosyalist sistem (siz Sovyetler Birliği olarak anlayın) ilerleyen, sürekli büyüyerek gelişen güçlenen ve böylece de dünya halkları için başlı başına bir çekim merkezi haline gelen sosyalist alternatifi başarılı bir inşası istenen sonucu sağlayacaktı.

Bu mantık çerçevesinde, dünya barışını tehlikeye sokan şiddete dayalı devrimlere gerek yoktu, dünya halklarının enternasyonalist görevleri Sovyet ekonomisinin güçlendirilmesine tabi kılınmalıydı.

Ne var ki: emperyalist-kapitalist sistemi ekonomik yarışta yenmesi gereken ve öncülüğünü Sovyetler Birliğinin çektiği “sosyalist” sistem; bugün, emperyalist-kapitalist sistemin ekonomik bunalımlarından etkilenen bu “alternatif” ekonomisi, durgunluk ve tıkanmalarla yüz yüzedir. “Sosyalist” sistem içinde yer alan ülkelerin ekonomileri her geçen gün artan bir oranda, kapitalist ekonomik sistemin etki alanına girmektedir. Bu ülkeler kapitalist sistemin işleyişine egemen olan ekonomik/toplumsal yasalarının belirleyici hale geldiği bir geriye dönüşüm süreci içindedirler.

Sovyet politikasının ana ekseninde yer alan “ekonomik yarış” teorileri, başta Sovyet ekonomisi olmak üzere gözlenen açmazları, tıkanlıkları nedeniyle, dünya halkları için değil parlak bir geleceğin müjdecisi olmak; onlara cazip dahi gelmiyor.

Proletarya diktatörlüğünü revizyonist bürokrasinin egemenliğine dönüştürerek, proleter demokrasi sorununda dünya halklarına kötü örnek olmaktan öteye umut verici bir şey sunamayan SBKP'nin ekonomik politikasına, onun mucizevi başarılarına bağlanan umutlar da böylece sönme sürecindedir. Olağanın dışında bir gelişme olmadıkça, bu yönetimlerin kendiliğinden sınıfsız, sömürsüz ve özgür bir sosyalizm hedefine yönelebilecekleri pek mümkün görünmüyor.

Bu sosyalizm hedefine ancak, bu amaca uygun düşen doğru devrimci politikalarla, geçiş dönemi boyunca toplum üzerindeki egemenliğini emekçi kitlelerin bilinçli politik eylemliliğinde somutlayan, bu anlamda devrimci yönlendirici gücünü emekçi kitlelerle bütünleşmekten, kaynaşmaktan alan bir proletarya iktidarı altında bu parlak geleceğe ulaşmak mümkün olacaktır.

Kitlelerin doğrudan politik eylemliliğinin yaratıcı gücüne dayanma yerine, emekçi kitlelerin politik kanallarını tıkararak apolitikleşmesine yol açan bir politikanın kapitalist sistemi ekonomik yarışta çökertme politikasının iflası kaçınılmazdı.

Nitekim, bugün, Sovyet ekonomisinin kendisine yüklenen bu misyonu yerine getirebilecek bir konuma bir türlü ulaşamaması, bu politikanın birçok ülke pratiğinde iflas etmesi sonucu

etkinliğinden ve inandırıcılığından çok şey kaybetmiş bulunuyor. Sovyet revizyonizminin bu durum kargışında ne gibi atraksiyonlar içine gireceği ayrıca yakından islenmesi gereken bir konudur. Her şeyin bir teorik izahının yapılacağı gibi, ekonomizm bataklığına gömülen ve iflas eden bu politikaların geleceğine ilişkin bir izahı yine kendilerince yapılacaktır. Burada vurgulanması gereken önemli bir nokta; Sovyet revizyonizminin, dünya halkları açısından olduğu kadar, ülkemiz halkları açısından da ideolojik etkinliğinden çok şey kaybetmiş olması gerçeğidir. Ancak bu belirleme, hiçbir şekilde SBKP'nin ÇKP gibi ideolojik etkisini hızla yitireceği şeklinde yorumlanmamalı. Bu saptamaya karşı ideolojik mücadele önemini korumaktadır.

XXX

ÇKP ve SBKP kaynaklı revizyonist sapmaların içi düştükleri açmaz ve ideolojik iflas, bir başka revizyonizmin yeniden hortlamasına ve yüksek perdeden kendini sunmasına yol açtı. Avrupa komünizmi denilen bu akımlar ideolojik inisiyatifi elde etmek için, diğer akımların olumsuzluğundan alabildiğine gıdalanma çabasıdır.

Yine, diğer bir ilginç durum; özellikle 2. Enternasyonal dönemlerinin bugünkü takipçilerinin, bürokratik yozlaşma içindeki var olan "sosyalizm"lerin siyasal kimliklerinden kaynaklanan olumsuzluklarını Marksizm'e-Leninizm'e fatura ederek, tarihi olarak defalarca yaşamın canlı pratiğinde mahkum edilen Bakunin'ci, Bernstein'ci, Kautsky'ci saçmalıkları aklama çabasıdır. Tarihi süreç içinde ortaya çıkmış ve Marksizm-Leninizm'e muhalif ne kadar akım varsa, bunların tümü, var olan "sosyalizm"lerin olumsuzluğunda kendi olumsuzluklarını aklama çabası içine girmiş bulunuyorlar.

Anarşistlikle, reformistlikle, sivil toplumcusuyla, Troçkist'likle bilinen sapmaların tümü bu fatura edişin teorisiyle yeniden canlanabilmenin hayaliyle yaşamaktadır. Özellikle SBKP yörüngesindeki hareketlerin hala Marksizm-Leninizm etiketini taşımaya devam etmeleri bu fatura edişe uygun bir görüntü de sunmaktadır.

Burjuva liberalizminin bayrağı altından bir türlü çıkamayan Avrupa sol'u, bugün yüksek perdeden Marksizm'in krizini ilan etmiş bulunuyor. Marksizm in krizi tartışmaları, özünde, Marksizm in geçersizliğinin resmi ilanı olmaktan öteye gitmiyor. Köklü bir revizyon ile, Marksizm'in bütün devrimci özünü tasfiye etmek üzere ortaya atılan "kriz" teorileri üzerine inşa edilen "yeni" yorumların içerik olarak, bugüne kadar defalarca ve değişik ambalajlarla pazarlanan eski tarihi yanlışların bir tekrarı olmaktan öteye gitmiyor.

"Kriz" teorileriyle, Marksizm'in devrimci özünü tasfiyeye yönelen bu çabalara ülkemizde de katkıda bulunan bir siyasal çevre, yenilgi koşullarının yarattı boşluktan da yararlanarak oluşmuş bulunuyor.

Ne var ki, bu malum çevre, şimdilik, Marksist dünya görüşüne derin katkılarıyla tanınan Marks ve Lenin gibi isimleri karşılıklarına alarak açıktan bir polemik yapacak kadar kendilerini en az Avrupalı dostları kadar cesur hissetmiyorlar. Dolayısıyla, bu çevrelerin Marksist öğretiye yönelik ideolojik saldırıları daha dolaylı ve örtük biçimler almaktadır. Yine, bu malum çevre, liberal burjuva içeriğe sahip görüşleriyle sosyal demokrat nitelikteki hareketlerin bir varyantı olmaktan öteye gitmeyen solculuğunu savunabilmek için Marksizm'in ekonomik-dogmatik yorumuna karşı mücadele siperine gizlenme gereğini duymuştur. Bel kemiksiz siyasi oportünizm, kendi politik eyleminin gerçek içeriğini olduğu gibi ifade edecek kadar bir dürüstlüğe hiçbir zaman sahip olamadı ve olamaz da...

İdeolojik-teorik düzeyde belli bir bütünlük ve tutarlılık çizgisinde olmayan, daha çok, "sivil

toplumculuk”, “anti-devletçilik”, “anti-otoritecilik” “ademi-merkeziyetçilik”, “çoğulculuk” gibi kavramlar etrafında belli bir felsefenin, belli bir bakış açısının propagandasına dayanan görüşleri ileri süren bu çevreler, gözlenen taktik tutumlarıyla, takipçiliği yaptıkları Avrupalı dostlarının tecrübelerinden de yararlanmayı ihmal etmiyorlar. Çünkü, Avrupalı dostları, ideolojik-politik planda anti-Leninist bir tutum içinde olmalarına rağmen, son yıllara kadar Leninizm ile açık bir ideolojik polemige girmekten özellikle kaçındılar. Bu Avrupalı komünistler, şimdilik, devrimci içeriğinden tümüyle soyutlanmış bir Marks ismini sahiplenmeyle yetinmektedirler...

Ağırlıkla, Avrupa komünizminden ideolojik gıdasını alan ve ülkemiz koşullarında yeniden üretilen bu sağ görüşlere karşı, ülkemiz özgülünde bir ideolojik mücadelenin önemine ve mutlak gerekliliğine inanıyoruz. Bu görüşlerin, ideolojik olarak gıdalandıkları asıl kaynaklarıyla bağlantıları içinde ele alınmaları daha uygun olacaktır.

Denebilir ki, SBKP'nin ve ülkemizdeki takipçilerinin savunduğu, “ileri demokrasi”, toplumsal ilerleme tezleri ile, bu sapmaların anti-tezi iddiasındaki Avrupa komünizmi hareketlerinin savunduğu “sivil toplum”, “çoğulcu demokrasi”, reformist düz evrimci-dönüşümcü politikaları arasındaki fark nedir? Set farklı kutuplarda yer alan bu akımların, burjuva-kapitalist güçler karşısında, kapitalist gelişme karşısında aldıkları tutum ne ölçüde birbirinden farklıdır? Bizce özünde bir fark yoktur. “Toplumsal ilerlemeci”, “ileri demokrasi” yanlılarından “sivil toplumcu-dönüşümcü” reformistine; “üç dünya” teorisiyle ve en son “sosyalizm için kapitalizm” şiarıyla kapitalizmin hızlı yolcusu ÇKP'sine kadar bu sapmalar görünürdeki tüm farklılıklarına rağmen, bu farklı görüntülerin altında, temelde ortak bir ana eksene sahiptirler. Bu ortak eksen, devrim olgusunun yadsınmasıdır; sosyalist topluma kapitalizmin doğal evrimi içinde kendiliğinden ulaşılacağı şeklindeki düz-evrimci bir mantığın savunusudur.

Ülkemizde, geniş sol potansiyel çevrede yeterince tanınmayan veya tanıtılmayan ve bugün Marksizm'in krizi tartışmalarıyla yeni dünyaları keşfe soyunma iddiasındaki, Avrupa komünizmi kapsamındaki hareketlerin temel kalkış noktaları nelerdir?

Öncelikle, dünya çapındaki koşullarda meydana gelen gelişme ve değişimler karşısında, Marksist öğretinin nesnel dünya gerçekliğini yorumlama ve onu dönüştürme karşısındaki yetersizliği ve geçersizliği önemli bir kalkış noktasıdır.

Denmektedir ki:

Yaşadığımız dünya, Marks'ın, Lenin'in yaşadığı dünyadan temelden farklılaşmıştır. O günün dünyasında belirlenen temel problemler, bugün temel olma özelliklerini yitirmiştir. Ne kapitalizm eski kapitalizmdir ne de kapitalizmde yer alan sınıflar eski sınıflardır. Sınıflar arasındaki uzlaşmaz karşıtlıklar, proletarya ile burjuvazi arasındaki kesin ayırım çizgileri giderek kaybolmaktadır. Proletaryanın temel dramı psikolojik yoksullaşmadır. Tekniğin ve makineleşmenin insanların insani fonksiyonlarına vurduğu zincirlerdir. Marksist öğretilerde önemli bir yer tutan artıkdeğer sömürüsü, proletaryanın maddi zenginleşmesi ile temel önemini yitirmiştir. Ezenler-ezilenler, sömürenler-sömürülenler, üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlar-olmayanlar ikiliği gibi sınıfsal çelişkiler üzerinde temellendirilen mücadeleleri gündeminde tutmaya devam eden sol, dogmatik bir soldur. Sınıfsal sömürü gibi ekonomik sorunları gündeminde tutan, ekonomik-dogmatik soldur. Toplumsal bunalımın kökleri maddi değil manevi alandadır. Toplumdaki psikolojik yoksullaşmanın getirdiği ruhi çöküntüye karşı mücadele esastır. Sınıf mücadelesinin politik biçimleri önemini yitirmiştir. Mücadelenin ağırlık noktası politik biçimlerden ideolojik-kültürel biçimlere doğru kaymıştır. Siyasi mücadele, siyasi iktidarı hedefleyen bir mücadeledir. Oysa ki, toplumsal dönüşüm, siyasal iktidarların dışarıdan topluma müdahalesiyle değil, sivil

toplumun çerçevelediği bir alanda, toplumun doğal evrimi içinde, içten bir dönüşümü öngören bir mücadele ile gerçekleşebilir. Kaldı ki, batı Avrupa kapitalizmi, sosyalizme doğru bir dönüşüm içindedir. Bu dönüşüm sürecinin yarıya yakını kat edilmiş bulunuyor. Toplumun sivil alanlarındaki, toplumun doğal evrimine radikal müdahaleleri yadsıyan bu perspektifte temel silah ideolojik ve kültürel çalışmadır.

Yukarıda kısaca özetlediğiniz bu tezler, bugün Avrupa sol'unun ortaya koyduğu en revaçtaki tezleridir. Bu kesimde; anti-Marksist içerikte birleşen, ama kendi içinde farklılaşan çok çeşitli eğilimlerin yer aldığını söylemek gerekir. Birleştikleri diğer bir nokta, sınıf mücadelesinin devrimci biçimlerini reddetme noktasıdır.

Siyasal hegemonyanın toplum yaşamı üzerindeki yönlendirici gücünü yadsıyarak, siyasal arenayı burjuva siyasal güçlere bir nevi terk etme anlamına gelen bu sağ görüşler, sivil toplumculuk adı altında ülkemizde yegane kurtuluş reçetesi haline getirilerek piyasaya sürülmüştür. Dönemin siyasi modası "sivil toplum" tezlerinin, bir yenilgi döneminde, zorlu bir mücadeleyi gerektiren devrimci görevlerden sıyrılma noktasında olan kimi sol çevrelerde destek bulmasının doğal karşılanması gerekir. Burjuva liberalizminin bir ideolojik görüntüsü olmaktan öteye gitmeyen bu tezler, yenilgi dönemlerinde, yılgınlık eğilimleriyle birleşerek belli bir etkinlik kurabilmektedir. Bu çizginin kaderi devrim dalgasının geri çekilerek en alt seviyelere indiği dönemlere tabidir. Bu dönemlerde canlanan bu eğilimler, devrimci dalganın yükseldiği bir süreçte ise, etkinliğini yitirmektedir.

Sivil toplum teorilerinin temelinde" sınıfsal özünden soyutlanmış bir devlet ve toplum analizi yer alır. Bu teoride sınıflar arası çatışmalar yerini sınıflar üstü devlet-toplum çatışmasına bırakmıştır. Toplum üzerinde belli sınıfların egemenliğinin siyasi ifadesi olan devlet, var olmayan, görülmeyen soyut bir devlete dönüşmektedir. Zira, bu çevreler, var olan somut devlete karşı mücadeleden, vurgulanan gerekçelerle yan çizmektedirler. (x)

Dipnot: Burjuva liberalizmi ile anarşizmin bir karışımı niteliğindeki bu anti-Marksist görüşlerle kapsamlı bir ideolojik polemik bu yazının çerçevesini aşar. Bu görüşlerle ayrıca uğraşılması gerekecektir. Biz, burada bu çizgilerin özüne ilişkin genel niteliklerini vurgulamakla yetindik.

XXX

Kapitalizmden sosyalizme "barışçıl geçiş" ve parlamenter stratejiyi benimseyen Avrupa komünist partilerinin, bugüne değin, bu strateji doğrultusunda bir başarı sağlayamaması, bu partilerin süreç içinde kapitalist düzenin birer koruyucu kurumu haline dönüşmeleri, ve böylece burjuva düzeninin kabuğunu iktidar düzeyinde de olsa çatlatamamaları, bu partilerin parlamentarizme dayanarak reformlar yoluyla toplumu sosyalizme götürme projesinin geçerli ve hayat bulur bir nitelikte olmadığı son yüzyıllık tecrübeyle sabit oldu. Avrupa komünist partilerinin, kapitalizmin sınır çizgilerini aşamayan reformizmini reddeden devrimci hareketler, Bolşevik ve Çin devrimlerinde olduğu gibi burjuvazinin toplum üzerindeki siyasal egemenliğine son vererek sosyalist dönüşümün önündeki en önemli engel ortadan kaldırılabilirdi. Ne var ki, devrimle siyasal iktidar sorunu çözümlenen bu ülkelerde, siyasal iktidara zamanla revizyonist politikaların egemen olması, geçiş sürecinin toplumsal devrimle tamamlanmasını engelledi. Devrimci bir yoldan gerçekleşen devrimlerin, bu şekilde kesintiye uğraması karşısında, çözümlenmesi gereken bir dizi sorun kendiliğinden ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Şöyle ki, Avrupa'da yaygın bir uygulama alanı bulan parlamenter barışçılıkla bir türlü

iktidara gelinmiyordu. Bu stratejiyi benimseyen partiler toplumda etkinlik kuramıyor ve var olan potansiyellerini genellikle sosyal demokrat hareketlere kaptırıyordu. Şiddete dayalı yollardan iktidara gelen Marksist hareketler ise geçiş dönemi boyunca siyasal iktidarın proleter devrimci niteliğini koruyamayarak bürokratik bir kastın egemenliğindeki diktatörlüklere dönüşüyordu.

O halde ne yapmak gerekiyordu?

Bugün cevaplandırılmak üzere kendini dayatan bu ve benzeri sorular çerçevesinde çok yönlü anlayışların ortaya çıkması, her siyasal akımın mevcut deneylerin ışığında görüşlerini yeniden vurgulaması kaçınılmaz olmaktadır. Aynı şekilde Marksist-Leninist hareketlerin de mevcut deneylerin olumsuzluklarından çıkarılacak derslerin ışığında, Marksist perspektifin öngördüğü siyasal-ideolojik çözümleri üretmek durumundadır. Marksizm'in devlet, devrim, proletarya iktidarı, sosyalist toplumda hedeflenmesi gereken toplumsal ilişki sisteminde proletaryanın ve de emekçi halk kitlelerinin konumu gibi sorunlarda Marksist-Leninist perspektiflerin gerçek içerikleri üzerinde belli bir netliğin sağlanması gereklidir. Bu da kapsamlı bir teorik çalışmanın gereğini ortaya koyar.

XXX

Avrupada bir türlü hayat bulamayan parlamenter barışçıl geçiş stratejisi, Şili'de Allende'nin seçimleri kazanmasıyla iktidar pratiğinde denenme imkana buldu. İlk başarılı deney sayılabilecek bu başarı, aynı stratejiyi savunan hareketlerde büyük bir umut yarattı. Ne var ki, Şili deneyinin bilinen trajik sonu, parlamentarizme dayalı barışçıl geçiş tezinin geçersizliğinin bir kanıtlanması olduğu halde, reformizme sapanlar, bu deneyden doğru devrimci dersler çıkarma yerine daha da Sağ'a kaymayı tercih ettiler.

Şili deneyinin başarısızlığı bir bakıma, burjuva devlet aygıtını yıkmayı ve proletaryanın devrimci demokratik diktatörlüğünü ön gören Marksist-Leninist devrim teorisinin bir kanıtlanmasıydı.

Şili deneyi, parlamentarizme bel bağlayan hareketleri sağa-sola savurmada önemli bir rol oynadı.

Şöyle ki:

Şili deneyinin somutladığı bir gerçek, parlamenter yoldan iktidara gelmekle, burjuvazinin kurumlaştırdığı toplumsal düzeni reformlar yoluyla da olsa burjuvazinin aleyhine dönüştürmek mümkün değildi. Burjuvazinin sınıfsal çıkarlarına zarar veren her reform girişimi burjuvazinin şiddetli direnişini gündeme getiriyordu. Kısacası, barışçılık, kapitalizmin belirlediği son sınırlarda bitiyordu. O sınırlar zorlanınca çatışma kaçınılmaz oluyordu. Bu bakımdan, Şili deneyi, barışçıl geçiş tezlerinin geçersizliğinin bir kanıtlanmasıydı. Ancak, burjuva liberalizminin ideolojik girdabından hiçbir zaman çıkmayı düşünmeyen Avrupalı komünistler, parlamenter stratejinin bu açmazını burjuvaziye iyice yaklaşarak aşma çabasına girdiler.

Sadece siyasal değil, ideolojik planda da bu yakınlaşma çabasının en uç örneğini İKP (İtalyan Komünist Partisi) verdi. Bu parti "tarihsel uzlaşma tezi"ni ortaya atarak, parlamenter stratejiyi sağ bir revizyona tabi tuttu. Bu partiye göre, burjuvazinin sosyalist iktidara yönelik şiddete dayalı girişimlerinden kaçınmanın en geçerli yolu, reform programlarının uygulanmasında sağın onayını almak, bu onayın izin verdiği ölçüde ilerlemek demektir. Hatta, iktidarın, bu sağ güçlerle paylaşılması daha da sağlıklı olurdu. Şili'de, Allende sol güçlerle güç birliğini aramakla hata etmişti. Sol'da kurulan bir cephe, sağda da bir cepheleşme yaratarak çatışmayı davet ediyordu. Allende, Şili Hıristiyan Demokrat Partisiyle

bir tarihsel uzlaşma aramalıydı. İtalya'da Hristiyan Demokratlarla bir tarihsel uzlaşma kurmak isteyen İKP'nin bu politikası da iflas etmiş bulunuyor.

Burada bir parantez açarak şunu vurgulamakta fayda vardır: Benzer bir tarihsel uzlaşma tezi, 1980'lerden sonra ülkemizde de gündeme getirildi. Bu tez sivil toplumcu kanat tarafından bir tarih tezi çerçevesinde gündeme getirildi. Türkiye Sol'u, sağında ittifaka girebilecek güç olarak CHP'yi görüyordu. Bu yanlışti. Sosyalist hareket sağın büyük kitlesini yönlendiren AP ve bu geleneğin devamcısı hareketlerle bir uzlaşma aramalıydı. "Tarihsel halk tepkisi", "elitçilik-milli iradecilik", "sivil toplumculuk" çerçevesinde savunulan görüşlerin arka planında bu tarihsel uzlaşmanın düşü yatmaktadır.

Şili deneyi, tarihsel uzlaşma teziyle İKP gibi kimi hareketleri tam sağa savururken, kimilerini de daha radikal çözümler üzerinde durmaya sevk etti. Parlamentarizmin yetersizliği, burjuvazinin direnişi karşısında yeterli bir güvence oluşturamaması karşısında, parlamentarizmi, burjuvazinin direnişine karşı koruyacak yeni taktik yollar üzerinde yeni arayışlara da yol açtı. Bu arayış, daha çok çoğunluk sağlayarak iktidara gelen sosyalist hükümeti belli bir kitle hareketini örgütleyerek güvenceye almak üzerinedir.

Bunların bir başka kesimini ise, siyasal iktidar mücadelesinin her biçimini yadsıyarak, onun yerine odağına bugünden toplumun çeşitli kesimlerini kapsayacak şekilde bir dönüşümü koyarak, kapitalist toplum kurumlarını "dipten oyarak" dönüştüren düz-evrimci teorilerin yeni bir savunusuna yöneltti. Bu düz-evrimci-dönüşümcü mantıkta ifadelendirilen politik tutum, bir bakıma kapitalizme kesin bir boyun eğişe denk düşmektedir.

Bu çevrelerce, gerçekleşen siyasal devrimlerin revizyonizm belasına karşı korunamaması, devrimin kesintiye uğraması gibi nedenler devrim olgusuna bağlanan inancı sarsabilmek için başlıca bir koz haline getirilmiştir. Nitekim savunusunu, ağırlıkla bu kanıtı dayandırmaya çalışan "sivil toplumcu", "düz-evrimci- dönüşümcü" eğilim, gelinen noktada politik arenayı ve de politik gelişmeyi liberal burjuvazinin kanallarına terk ederek, politik ve ideolojik planda liberal burjuvaziyle birleşmektedir. Bu eğilimin en gözde sloganı, *hele kapitalizm gelişebildiği gibi gelişsin, gidebileceği son sınıra kadar gitsin, kapitalizmin bu doğal evrimine politik müdahalelerde bulunulmasın, toplum içten olgunlaştırarak uzun bir süreç içinde kendiliğinden dönüştürülsün* olmaktadır.

Marksizm'in ekonomik dogmatik yorumu adı altında özünde Marksizm'e karşı savaş açan bu eğilimin vardığı yer yine kendiliğindencilik ve ekonomizm olmaktadır.

Önce kapitalizm gelişsin düşüncesinde somutluk kazanan bu kendiliğindenci ekonomizm mantığında demokrasi sorununda, demokratik merkezîyetçilik yerine, ademi-merkezîyetçilik bir kategori olarak mutlaklaştırılmakta, bu olgu, devrimci siyasal otoritenin ve önderlik olgusunun karşısına dikilmektedir.

Kısacası, burjuva toplumunu kendi doğal evrimi içinde dönüştürmeyi hedefleyen, bu dönüşümü de "sivil toplum" alanında bugünden başlatacak olan bu sosyalizme geçiş projesinde, sınıf mücadelesi, siyasi iktidar mücadelesi, bu mücadelenin vazgeçilmez organları olan politik nitelikli örgütlülüklerle yer yoktur. Bu tür sorunlar, ancak ikincil sorunlar dizisi olmaktan öteye bir anlam ifade etmezler.

Sonuç olarak;

Uluslararası sosyalist hareketin ideolojik politik parçalanması ile yaşanan bunalım

koşullarında ideolojik-politik kargaşa ve tıkanmalar karşısında, ortaya çıkan sorunların çözümüne ilişkin, üzerinde ciddiyetle durulması gereken perspektifler, Devrimci Hareketimiz tarafından ortaya atılmıştır. Bu perspektifler, bugün daha da açılması, geliştirilmesi ve içerikleri doğrultusunda ilerletilmesi gereken perspektiflerdir. “Halk saflarında nasıl bir demokrasi” üzerine ortaya konan görüşler, ayrıca direniş komiteleri çerçevesinde yürütülen tartışmalarda bu perspektifler yer almaktadır. Açılıma ihtiyacı olan bu doğru perspektifler, var olan “sosyalizm”leri olumsuzlayan hatalı anlayışlara olduğu kadar, bu sosyalizmlerin olumsuzluğuna sağ bir mantıkla yaklaşan reformist-anarşist anlayışlara karşı da kesin ayırım çizgileri açıkça çizilebilmelidir.

Devrimci hareketimizin başlattığı tartışma, halk, iktidarının biçimlenme sorununu da kapsayacak şekilde geniş kapsamlı bir tartışma idi. O günün koşullarında özellikle diğer sol hareketlerin bu tartışmaları görmezden gelen suskunluğu yanında bu perspektifler elbette ki bütün yönleriyle derinlemesine açılmadı. Direniş komitelerinin, siyasi iktidar mücadelesi sürecinde gerek savaş örgütleri olarak gerekse de bu örgütlenmelerin geleceğin halk iktidarının organları olarak bu temel fonksiyonları birlikte içerecek şekilde bugünden oluşturulması perspektifi; devrimin bilinçli ve örgütlü kitlelerin eseri olacağı düşüncesinin, sadece teorik değil, bizzat hayatın canlı pratiğinde kökleştirilmesine yapılan anlamlı bir vurguydu.

Siyasal iktidar sorunu, kitlelerin aktif siyasi katılımı olmadan nasıl ki çözümlenemezse, aynı şekilde emekçi kitlelerin doğrudan yönetim ve denetimi olmadan sosyalist dönüşümü gerçekleştirerek sosyalist toplumsal devrimi gerçekleştirmek mümkün değildir.

Proletaryanın devrimci öncüsü, var olan deneylerin olumsuzluğundan çıkartılacak tecrübelerin ışığında, geçiş döneminde bir türlü engellenemeyen bürokratism ve bunun ideolojik düzeydeki ifadesi olan revizyonist politikalara karşı bugünden köklü önlemleri gündemine almak durumundadır. Bunca olumsuz deney ortada iken, proleter iktidarın nasıl ve hangi organlara dayanarak kurumlaşacağı, parti-devlet ve kitle ilişkilerinin nasıl biçimlendirileceği sorunu, siyasi iktidarın ele geçirilişinden sonraki sürece ertelenecek bir sorun olamaz. Devrim, burjuvazinin politik gücünü kırarak toplumsal dönüşümün önündeki siyasi engelleri ortadan kaldırır. Burjuvazinin politik gücü yerine başta proletarya olmak üzere emekçi kitlelerin siyasi gücünü koyar.

Devrim aynı şekilde, iktidar fonksiyonlarının doğrudan emekçi halk kitlelerine, onların bağımsız girişkenliklerine ve örgütlülüklerine devredildiği bir süreçtir. Geleceğin yönetici egemen sınıfı olacak proleter emekçi kitleler, bugünden bu amaç doğrultusunda eğitilemezse, toplumu yönetme sanatı ve becerisi bugünden kazandırılmazsa, bu kazanımlar güçlü gelenekler haline getirilemez ve toplumun bağrında kurumlaştırılmazsa, yarın siyasi devrimden sonra, revizyonizmin bürokratik egemenliğine giden yollar yine açık kalacaktır. Devrimi yapacak kitlelerin eylemliliğinin rolü sadece siyasi iktidarın hedeflendiği bir süreçle sınırlanamaz.

Geçiş dönemi, toplumun alt ve üst yapısında, hayatın her alanında toplumsal dönüşümün tam bir eşgüdüm içinde sosyalizme doğru evirildiği bir dönemdir. Bu dönemde, siyasi öncünün ideolojik-politik yönlendiriciliği altında iktidar gücünün kitlelere devredildiği, devletin toplum yaşamı üzerindeki fonksiyonlarının giderek azaldığı bir süreçte sosyalist demokrasi; yukarıdan ‘denetim’ olmaksızın bürokrasisiz, kitlelerin girişkenlikleri ile, devlet faaliyetlerinin her alanına etkin biçimde katılımıyla, aşağıdan ve bir defada inşa edilmelidir.

Devrimci Hareketimizin direniş komiteleri üzerine başlattığı tartışma, bir bakıma, bugünkü

“sosyalizm”lerin köklü bir eleştirisini içerdiği kadar, “nasıl bir Sosyalizm” tartışmalarıyla burjuva liberalizminin “çoğulculuk” felsefesinden ilhamını alan diğer sağ sapmalara karşı da verilen anlamlı bir cevabı içeriyordu.

Siyasal öncü (parti) ile devlet ve kitleler arasındaki ilişkiler sorunu, tarihsel olarak yaşanan geçiş deneylerinden çıkarılacak derslerin ışığında sorgulanması ve hatalı yaklaşımların sergilenmesi önemli bir konudur. Varolan deneylerin ortaya koyduğu bir gerçeklik; devrimi yapan kitlelerin, geçiş döneminde toplum yönetiminden giderek soyutlanmasıyla gözlenen apolitikleşme olgusudur. Emekçi kitlelerin toplum yönetiminde etkin olarak, bağımsız örgütlülükleriyle yer alamaması sonucu politik sorunlar karşısındaki genel ilgisizlik koşullarında partide ve devlette bürokratik yozlaşmanın ve revizyonist egemenliğin yolu açılmaktadır.

Eğer parti, örgütlenmemiş bir kitle ile birlikte var olursa kaçınılmaz olarak bürokratik bir aygıt haline gelerek yozlaşır ve sapar. Bu bakımdan ne sadece siyasi parti ne de sadece kitle örgütleri. Bunlardan sadece birisine dayanan hareketler ya bürokratik kastlar egemenliğine ya da anarşizme özgü burjuva şekilsizliklere götürür toplumu. Siyasi parti ile kitlelerin bağımsız ve bölünmez olarak oluşturacakları öz örgütlülükleri birbirini tamamlayacak şekilde birlikte oluşmalıdır.

Geçiş dönemi sosyalist toplumunda “Sovyet”, “komün” gibi kitlesel örgütlülüklerin işlevsel olarak iktidar organı olma fonksiyonlarını yerine getirememesi, bunların bu misyonunun şekilsel düzeyde kalması, bütün iktidar fonksiyonlarının ideolojik-politik yönlendirici olması gereken partide sınırlandırılması gibi hatalı politikalar, öncü ile kitleler arasındaki ilişkiler sorununa hatalı bir bakışın ürünüdür. Bu hatalı bakış açısı, özellikle mevcut “sosyalizm”leri olumlayan gruplarda gerek kendi iç ilişkilerinde gerekse diğer halk kesimleriyle ilişkilerinde gözlemek mümkündür.

Direnış komiteleri tartışması, bu hatalı anlayışlara karşı, devrimci dünya görüşünün, Marksizm’in, siyasi öncü ile kitleler arasındaki ilişkiler sorununa bakış açısının yeniden bir vurgulanması olduğu kadar siyasi öncünün, geçiş dönemi de dahil, tüm toplumsal dönüşüm sürecindeki tayin edici misyonunu yadsıyan kitle popülizmine dayalı kendiliğindenci sağ anlayışlara karşı da panzehiri içinde taşıyan bir içeriktedir.

Şunu da belirtmekte fayda vardır: Son derece kapsamlı ve zengin bir içeriğe sahip olan bu tartışma bu yazının kapsamında yapılamaz. Bu başlı başına bir yazı konusudur. Burada amaç, sorunu açmak ve bütün yönleriyle tartışmak değildir. Sadece can alıcı özüne vurgu yaptık. Bu tartışma, belli bir açıklık ve netlik saflarımızda sağlanıncaya kadar mutlaka yapılmalıdır.